

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

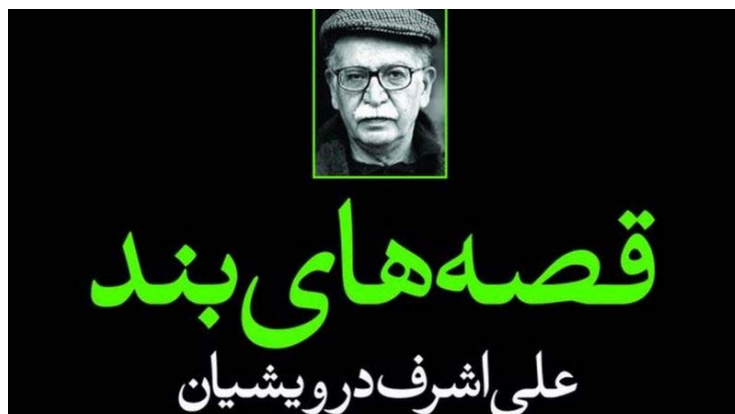
afgazad@gmail.com

National and Revolutionar Characters

شخصیت های ملی و انقلابی

بهرام رحمانی
۲۷ اکتوبر ۲۰۲۳

مروری بر زندگی و آثار زنده‌یاد علی اشرف درویشیان به مناسبت سالگرد فوت ایشان!

پنج‌شنبه چهارم آبان ۱۴۰۲ - بیست و ششم اکتبر ۲۰۲۳، سالگرد فوت عالی اشرف درویشیان است.

علی اشرف درویشیان نویسنده و دوستدار محرومان و ستمدیدگان و طبقه کارگر بود.

علی اشرف درویشیان کارگزاده بود، کارگری کرد و غم درد و رنج و استثمار کارگران را شخصا لمس کرده بود و از این‌رو، روایت‌گر مشکلات و و معضلات و زندگی آنان شد. وی برای آن‌که فرزندان هم طبقه‌ای‌هایش را آگاه کند راه صمدبهرنگی را در پیش گرفت و به آموزگاری به روستاها رفت. او درد مشترک مردمش را خوب درک کرد و در کتاب‌هایش به‌طور همه‌جانبه به آن پرداخت.

داستان‌ها و سایر آثار و مبارزات علی اشرف درویشیان، از حیطه واقع‌گرایی کارگری بیرون نرفت. حتی زندان‌های مخوف پهلوی و تهدید و ترور و سانسور نفس‌گیر جمهوری اسلامی نیز، او را در راه مبارزه سوسیالیستی‌اش مصمتر کرد و در این راه سخت و خطرناک، لحظه‌ای درنگ نکرد و برای بیان بهتر درد مردم آن‌چه را می‌دانست به بهترین وجهی و بیانی آگاه‌گرایانه به جامعه ارائه داد.

علی اشرف درویشیان، از معدود نویسندگان معاصر ایرانی است که تمامی عمرش را با افتخار و سربلندی و دفاع از حقوق ستمدیدگان و محرومان و کودکان کار سپری کرد. وی هدف‌های والایی را برای خود در زندگی انتخاب کرده بود و برای رسیدن به آرزوها و آرمان‌هایش، آگاهانه هزینه‌های زیادی در هر دو حکومت پهلوی و جمهوری اسلامی مانند زندان رفتن، ممنوع‌القلم شدن، سانسور آثار مختلف، از دست دادن شغل و...، پرداخت.

علی‌اشرف درویشیان زاده ۳ شهریور سال ۱۳۲۰ در آبشوران کرمانشاه است. پدر وی، سیف‌الله، آهنگر بود و در گاراژهای مختلف کار می‌کرد. خانواده درویشیان از نظر اقتصادی جزو طبقات ضعیف و استثمارشده جامعه محسوب می‌شدند. علی‌اشرف برای کمک به گذران و معیشت خانواده از سال ۱۳۳۲ به دنبال راهی برای کسب درآمد رفت و شغل کارگری را از همان روزگار نوجوانی شروع کرد.

وی همزمان به دنیای ادبیات و سیاست هم بسیار علاقه‌مند بود. مادر بزرگ علی‌اشرف از کودکی برای او قصه‌های جذاب و شنیدنی، تعریف می‌کرد و وی در دنیای خیال غرق می‌شد و اشتیاقش نسبت به ادبیات افزون می‌گشت. دوره ابتدایی و دبیرستان علی‌اشرف در مدارس کرمانشاه گذشت و بعد در سال ۱۳۳۷، وارد دانشسرای مقدماتی شد و به سراغ تدریس و معلمی در روستاهای اطراف شهر کرمانشاه رفت.

علی‌اشرف درویشیان در سال ۱۳۴۵، وارد دانشگاه تهران شد و در رشته‌ی ادبیات فارسی به تحصیل پرداخت و در همین رشته مدرک کارشناسی خود را دریافت کرد. وی برای ادامه تحصیل تغییر رشته داد و برای کارشناسی ارشد به سراغ روان‌شناسی تربیتی رفت.

وی به‌طور همزمان در رشته مشاوره و راهنمایی تحصیلی در دانشسرای عالی تهران به تحصیل مشغول شد. درویشیان با نویسندگانی همچون سیمین دانشور، جلال آل‌احمد، امیرحسین عالم‌پور و...، رابطه نزدیکی داشت. اما صمد بهرنگی برای علی‌اشرف جایگاه خاصی داشت. صمد بر روی درویشیان بسیار تاثیر گذاشت و علی‌اشرف همواره تلاش می‌کرد تا بتواند ادامه‌دهنده راه و اهداف او باشد و در همان مسیر گام بردارد.

درویشیان، همواره از فقر و رنج طبقه محروم و کارگر را به‌صورت عریان در آثار خود به تصویر می‌کشید. محرومیت مردم در داستان‌هایش موج می‌زد و دغدغه‌های اجتماعی خود را به‌خوبی به مخاطبان و خوانندگان، منتقل می‌کرد.

وی در بین سال‌های ۱۳۵۰ تا ۱۳۵۷، به سبب نوشتن داستان‌های مختلف و بیان مشکلات طبقات محروم جامعه، داشتن عقاید خاص سیاسی و پخش اعلامیه و...، بارها به زندان افتاد و برای مدت‌ها ممنوع‌القول بود. وی کار معلمی خود را از دست داد و آثارش زیر تیغ تیز سانسور قرار گرفت؛ اما دست از اهدافش نکشید.

درویشیان قبل از انقلاب داستان‌ها و مطالب خود را با نام مستعار «لطیف تلخستانی»، منتشر می‌کرد. درویشیان بعد از آخرین دستگیری، به ۱۱ سال حبس محکوم شد؛ اما با پیروزی انقلاب ۱۳۵۷ مردم ایران و آزادی زندانیان سیاسی، از زندان رهایی یافت.

همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، درویشیان در کودکی طعم تلخ فقر و نداری را چشیده بود و از تجربیات خود در این زمینه، برای نوشتن داستان‌هایش استفاده می‌کرد. وی همچنین به سبب تدریس در روستاهای کرمانشاه، با بچه‌های زیادی در ارتباط بود و از داستان زندگی آن‌ها، در آثارش بهره می‌برد.

او به مسائل مربوط به شهر خود نیز بی‌اعتنا نبوده و از مشکلات مردم کرمانشاه و شرایط خاص آن منطقه هم سخن گفته است و به ویژگی‌های خاص اقلیمی آن خطه مانند استفاده از عناصر طبیعت و توصیف آفتاب و برف و رودخانه و درخت و کوه، به تصویر کشیدن مکان‌های محلی و زیارتی و خیابان‌های قدیمی و...، اشاره کرده است.

کتاب سال‌های ابری، رمان ۴ جلدی است که در سال ۱۳۷۰ منتشر شد. شریف داوریشه قهرمان داستان است. داستان از زمان تولد سومین فرزند خانواده آغاز می‌شود. ما از زمان کودکی با شریف همراه می‌شویم و این همراهی تا ۴۰ سالگی او ادامه پیدا می‌کند. وی یک معلم است و در گیلان غرب تدریس می‌کند. او کم‌کم به مباحث سیاسی علاقه‌مند می‌شود و به مبارزه با شاه می‌پردازد و در این راه، فردی انقلابی به نام آقا مرتضی را الگوی خود قرار می‌دهد.

حوادثی که در این راه گریبانگیر شریف و خانواده او می‌شود، داستان این کتاب را تشکیل می‌دهد. جلد اول این رمان مربوط به کودکی و زندگی اعضای خانواده‌ی شریف است و در جلد دوم به سراغ روزگار نوجوانی او می‌رویم. در جلد سوم با روزگار جوانی و دوران تدریسش روبه‌رو می‌شویم و در جلد چهارم با مبارزات و ایستادگی‌هایش در برابر ظلم و بی‌عدالتی آشنایی پیدا می‌کنیم.

وی در این کتاب به نابرابری، فقر، خرافات، تفکرات سنتی، ظلم و ستم و... اعتراض می‌کند و در بسیاری از اوقات با زبان نمادین، منظور خود را به گوش خوانندگان می‌رساند. درویشیان در این کتاب از لغات و اصطلاحات عامیانه هم استفاده کرده است.

رمان سلول ۱۸ در سال ۱۳۵۸ منتشر شد. درویشیان در این کتاب، داستان زندگی خانواده‌ای فقیر را روایت می‌کند که اصالتاً کرد هستند و در کرمانشاه زندگی می‌کنند. قهرمان این داستان شخصی به نام کمال است. کمال از ظلم و بی‌عدالتی نظام شاهنشاهی به تنگ آمده و درگیر مبارزه‌های مسلحانه بر ضد حکومت شاه شده است. در روزی از روزها، کمال ناپدید می‌شود و ماموران ساواک به خانه‌ی او حمله می‌کنند. آن‌ها همه‌ی اعضای خانواده را دستگیر می‌کنند و به زندان می‌فرستند تا با تفتیش خانواده به سرخی از کمال دست پیدا کنند و مخفیگاهش را بیابند. سرنوشت کمال و تغییر زندگی اعضای خانواده‌ی او بعد از دستگیری، داستان این کتاب را تشکیل می‌دهد.

درویشیان وضعیت مبارزان سیاسی را به خوانندگان نشان می‌دهد و در طول داستان انتقادات خود را نسبت به ظلم و ستم حکومت پهلوی بیان می‌کند.

رمان سلول ۱۸ اولین رمان سیاسی بعد از انقلاب ۱۳۵۷ بود و از این جهت بسیار مورد توجه قرار گرفت. مجموعه داستان آبشوران در سال ۱۳۵۳ برای اولین بار منتشر شد. این کتاب ۱۲ داستان کوتاه به نام‌های خانه‌ی ما، دو ماهی در نقلدان، بیالون، ماهی‌ها و غازها، باغچه کوچک، بی و... را شامل می‌شود. داستان‌های آبشوران مستقل هستند و در بیشتر اوقات از زاویه دید اول شخص روایت می‌شوند.

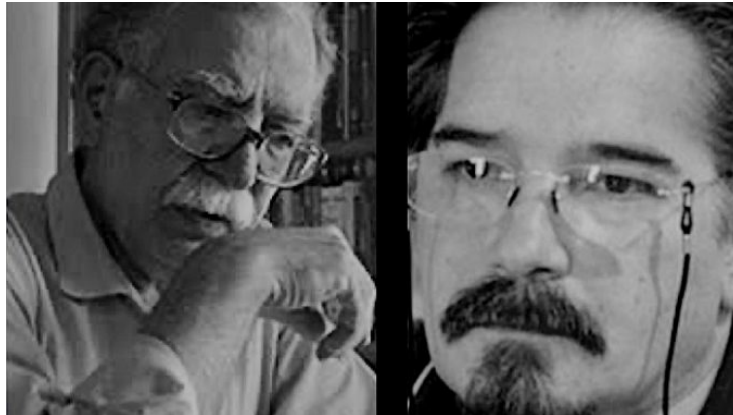
بچه‌ها در این کتاب نقش مهم و اساسی دارند. بچه‌هایی که در خانواده‌های فقیر، سنتی و خرافاتی به دنیا آمده و به سختی روزگار می‌گذرانند.

درویشیان در بسیاری از داستان‌های این مجموعه از تجربیات و خاطرات خود از محله‌ی آبشوران استفاده کرده است و با خلق فضایی واقعی، تصاویری قابل‌باور را برای مخاطبان خود آفریده است. وی در این کتاب نسبت به فقر اقتصادی و فرهنگی، تبعیض جنسیتی، خرافه‌پرستی و باور به سنت‌های غلط، نداشتن علم و سواد و... اعتراض دارد و انتقادات خود را در قالب داستان بیان می‌کند.

فرهنگ افسانه‌های مردم ایران یک کتاب مرجع محسوب می‌شود. درویشیان با همراهی رضا خندان مهابادی، افسانه‌های قدیمی و جذاب را از سراسر ایران گردآوری کرده و در قالب ۱۹ جلد در اختیار علاقه‌مندان قرار داده است. این افسانه‌ها بر اساس حروف الفبا دسته‌بندی شده و لهجه‌های محلی، اصطلاحات و کنایه‌ها، گویش‌ها، عقاید سنتی و خرافی و... به وضوح در آن‌ها قابل مشاهده است. اولین جلد این مجموعه در سال ۱۳۷۸ به همت نشر کتاب و فرهنگ منتشر شد.

داستان‌های عامیانه از جمله ادبیات شفاهی هستند که پیشینه ادبیات مکتوب امروزی را تشکیل می‌دهند. در این پژوهش افسانه‌های ایرانی که توسط دو یار خستگی‌ناپذیر کانون نویسندگان ایران، یعنی علی‌اشرف درویشیان و رضا خندان (مهابادی) گردآوری و در نوزده جلد منتشر شده، از نظر کاربرد عناصر عامیانه، مانند باورهای عامیانه بررسی شده‌اند. همچنین غیر از این عناصر، به عناصر موضوعی دیگری مثل مثل‌ها، تقدیرگرایی، مکر و حيله، انواع

تمثیلات، سحر و جادو، داستان‌های معمایی و داستان‌هایی درباره‌ی فقیر و دارا و ... تقسیم شده است و از هر کدام نمونه‌هایی آورده شده است.

یافته‌های این پژوهش از این قرار است: حدود ۶۸ عنصر موضوعی ۲۹ مورد نقش اعداد در سرنوشت ۳۰ مورد ذکر رسم و رسوم متداول در داستان‌ها ۲۹ مورد عناصر کهن الگو در داستان‌ها همچنین دریافته‌ها به صورت جداول منظم تنظیم شده با ذکر نام داستان‌ها و موضوع‌های موردنظر و کاربرد اعداد و فولکلورهای به کار برده شده در داستان‌ها می‌باشد که بر مبنای نظریه‌های مختلف، من جمله نظریه مارزلوف و تقسیمات دکتر محبوب و دیگر پژوهش‌گران متخصص در این زمینه تدوین گردیده است.

پیکر علی‌اشرف درویشیان، نویسنده سرشناس و عدالت‌خواه و از قدیمی‌ترین اعضای کانون نویسندگان ایران در بهشت سکینه در کرج با نوای مرغ سحری که تشییع‌کنندگان زمزمه می‌کردند به خاک سپرده شد.

در این مراسم فرخنده حاجی‌زاده، محسن حکیمی، فریبرز رئیس‌دانا، علی‌اکبر معصوم‌بیگی، رضا خندان مهابادی، ناصر زرافشان و حسن فرخ‌سرشت سخنرانی کردند. سهراب مهدی‌پور و قاسم حسینی هم به ترتیب بیانیه‌های کانون نویسندگان و شبکه یاری کودکان کار را خواندند. ناهید کبیری شعر خواند و علی‌اکبر شکاری، نوازنده پیشکسوت کمانچه، چند قطعه اجرا کرد.

علی‌اشرف درویشیان نویسنده آثاری مانند «از این ولایت» و «آبشوران» پنج‌شنبه ۴ آبان، بعد از یک دوره طولانی بیماری در ۷۶ سالگی چشم بر جهان فرو بست. نه او و نه هیچ‌یک از اعضای خانواده‌اش از مسئولان وزارت ارشاد اسلامی نخواستند که مجوز دفن پیکر این نویسنده سرشناس در قطعه مشاهیر بهشت زهرا را صادر کند. وزارت ارشاد اسلامی هم به روی خودش نیاورد که چنین نویسنده‌ای از جهان ما رفته است.

عباس صالحی، وزیر ارشاد اسلامی از آوردن نام علی‌اشرف درویشیان امتناع کرده و در پیامی در تویتر فقط به این بسنده کرده بود که بگویند در نوجوانی تحت تاثیر «از این ولایت» و «آبشوران» از مهم‌ترین آثار علی‌اشرف درویشیان بوده است.

کانون نویسندگان ایران اما با صدور بیانیه‌ای از تلاش درویشیان برای آزادی بیان و از آثار او در زمینه ادبیات داستانی و پژوهش ادبی قدردانی کرده بود.

در بیانیه کانون آمده است:

علی‌اشرف درویشیان نویسنده‌ای سوسیالیست بود و آرمانش برابری و آزادی. شک نیست که ما بخت‌یار بودیم که در زمانه‌ی او زیستیم.

تدفین علی اشرف درویشیان نویسنده سرشناس ایرانی در بی بی سکنه کرج، ۸ آبان ۱۳۹۶

علی اشرف درویشیان، قلم فروستان و زبان کودکان رنج و کار و عضو برجسته‌ی کانون نویسندگان ایران، روز چهارم آبان درگذشت. او که نزدیک به نیم قرن پژواک صدای بی‌صدایان و تصویرگر سیمای بی‌چهرگان بود، در حالی برای همیشه چشم‌های نگرانش را برهم نهاد که رویای زیبا کردن جهان، این جان‌مایه‌ی بی‌بدیل قلم او، همچنان به تحقق نپیوسته است؛ با این همه، شعله‌ی فروزان آرمان‌ها و آرزوهایش، که خود در پراکندن آن بسیار سهم داشت، تابناک است و بر راه همه‌ی جویندگان شادی و آزادی نور می‌افشاند. آنچه او کرد و آنچه بر جا نهاد، نشان و میراث نویسنده‌ای است که هیچ‌گاه به تایید ستم و سیاهی برنخاست؛ حاشا که همواره بر آن شورید و زبان اعتراض گشود، هیچ‌گاه و به هیچ بهانه‌ای بر سفره‌ی صاحبان قدرت ننشست؛ زیرا که آن را «خونین» می‌دانست. همین بود که سال‌ها زندان و فشار و آزار نصیبش کردند. سال‌ها حبس و شکنجه و آزار در زندان‌های رژیم شاه و سال‌ها تعقیب و احضار و فشار در رژیم کنونی توان سرفرازی و حفظ شرافت قلمش بود؛ قلمی که با آفرینش ده‌ها کتاب طی نیم قرن صدها هزار خواننده و محبوبیتی کم‌نظیر داشته است.

علی اشرف درویشیان نه تنها از شرف قلم خود محافظت کرد بلکه در تمام عمر ادبی‌اش پاسدار آزادی قلم و مخالف سرسخت سانسور بود. کوشش پیگیرانه او برای بازفعال کردن کانون نویسندگان ایران در سال‌های سراسر اختناق و آدم‌کشی دهه‌های شصت و هفتاد خورشیدی از دیگر نقطه‌های اوج کارنامه درخشان او به مثابه‌ی نویسنده‌ی روشنفکر و مدافع آزادی بیان بی‌هیچ حصر و استثناست. بی‌گمان اگر درویشیان آستین همت بر نمی‌زد و به یاری هم‌قلمانی چند در احیای کانون نویسندگان ایران به جان نمی‌کوشید، نهاد روشنفکران و نویسندگان آزادی‌خواه ایران چنین استوار و برکنار از بازی‌های قدرت حاکم پا نمی‌گرفت. اعتماد به راستی و درستی او فراگیر بود. از همین روی در تمامی مجامع، بالاترین آرای همواره از آن او بود. راست این که در هر دوره از حیات جامعه، بالیدن و برآمدن آزادگانی چون او بسیار کم‌شمار است.

علی اشرف درویشیان نویسنده‌ای سوسیالیست بود و آرمانش برابری و آزادی. شک نیست که ما بخت‌یار بودیم که در زمانه‌ی او زیستیم و شوربخت از آن رو که شاهد مرگ و خاکسپاری‌اش هستیم.

کانون نویسندگان ایران درگذشت یار خود، نویسنده برجسته، خوش‌نام و محبوب، علی‌اشرف درویشیان، را به خانواده، دوستان، دوستان و همه نویسندگان مستقل و روشنفکران آزاده تسلیت می‌گوید و در مراسم تشییع پیکر این رفیق راه و تمامی مراسم و بزرگداشت‌های او در کنار خانواده محترم درویشیان خواهد بود.»

علی‌اشرف درویشیان در کانون نویسندگان ایران هم عضویت داشت و برای تداوم کانون، بسیار تلاش کرد و در مقابل قداره‌بندان جمهوری اسلامی به خصوص در دوران «قتل‌های زنجیره‌ای»، دورانی که نویسندگان از جمله مختاری و پوینده را کشتند با شهامت ایستاد.

وی در آثار مختلف ادبی خود مانند رمان، مجموعه داستان، ترجمه، پژوهش، ادبیات کودک و نوجوان و... مطالب خود را به چاپ رسانده است. سال‌های ابری، سلول ۱۸، فصل نان، آبشوران، از این ولایت، قصه‌های آن سال‌ها، کی برمی‌گردد داداش‌جان؟، جنگ به روایت بچه‌ها، فرهنگ افسانه‌های مردم ایران، داستان‌های کوتاه از نویسندگان معاصر کرد، دانه و پیمانه و... تنها بخشی از آثار مطرح درویشیان هستند. آثار او به زبان‌های مختلف دنیا مانند ترکی، عربی، سوندی، فرانسوی، انگلیسی و... ترجمه شده است.

علی‌اشرف درویشیان، برای آثار مختلف خود، جوایز متعددی دریافت کرده است. دریافت عنوان کتاب برگزیده شورای کتاب کودک در ایران برای مجموعه داستان فصل نان، دریافت جایزه ادبی هوشنگ گلشیری در دوره دهم برای تعهد به آزادی بیان و ارانه تصویرهای صادقانه روستایی به جامعه شهری، دریافت جایزه ادبی مهرگان برای رمان سال‌های ابری، دریافت جایزه کردی در جشنواره گلاویز کردستان عراق و... تنها بخشی از جوایزی هستند که درویشیان موفق به دریافت آن‌ها شده است.

علی‌اشرف درویشیان، همچنین در سال ۲۰۰۶ جایزه «هلن همت» سازمان دیده‌بان حقوق بشر را دریافت کرد. این جایزه به نویسندگانی تعلق می‌گیرد که در حکومت‌های مختلف، آثارشان سانسور و خود مورد سرکوب واقع شده‌اند. زنده‌یاد درویشیان در سخنرانی خود بر سر خاکسپاری زنده‌یادان محمد مختاری و پوینده، به شدت به جمهوری اسلامی تاخت. وی، همواره و آشکارا با سخنرانی، مصاحبه و نگارش مقاله، بر علیه سانسور جمهوری اسلامی اعتراض می‌کرد. از این روی، کارهای خلاقه‌اش در محفل‌ها و رسانه‌های حکومتی یا نزدیک به حکومتی‌ها جایی و بازتابی نداشت، هرچند که او خود نیز به‌شدت از آن‌ها دوری می‌جست.

علی‌اشرف درویشیان در مراسم خاکسپاری محمد مختاری و محمدجعفر پوینده گفت: «سرانجام چاقوی تبه‌کاران از خون ما زنگار خواهد بست و طناب‌های دارشان خواهد پوسید و دست‌های لرزان و آلوده‌یشان خسته خواهد شد. اما اندیشه‌های تابناک رفقای ما همه جا ریشه خواهد دوانید.»

این نویسنده جسور مردمی، با آثار ارزشمند و گران‌بهای خود، همیشه در خانه‌های ما، دوستان، خوانندگان و علاقمندان حضور دارد. یادش گرامی باد.

علی‌اشرف درویشیان در ۴ آبان سال ۱۳۹۶ برای همیشه چشم از جهان فروبست و پیکرش در بهشت سکینه کرج به خاک سپرده شد.

یاد علی‌اشرف درویشیان، همواره ماندگار و گرامی است!

چهارشنبه سوم آبان- عقرب- ۱۴۰۲- بیست و پنجم اکتوبر ۲۰۲۳

ضمایم:

کتاب شناسی علی‌اشرف درویشیان

- سال‌های ابری (۴ ج)، چاپ اول: تهران، اسپرک، ۱۳۷۰.
- سال‌های ابری (۴ ج در دو مجلد)، تهران: چشمه، چاپ اول ناشر: ۱۳۷۹، چاپ هفتم: ۱۳۸۷.
- سلول ۱۸، تهران: نگاه، ۱۳۵۸.
- سلول ۱۸، تهران: آتنا، ۱۳۸۱.
- سلول ۱۸، برلین: نشر گردون، چاپ اول ناشر، ۱۳۷۸.
- مجموعه داستان
- روز اول تعطیلی، تبریز: احیاء، چاپ اول: ۲۵۳۷.
- از این ولایت، تهران: صدای معاصر، ۱۳۵۲؛ شبگیر، ۱۳۵۲.
- از این ولایت، تهران: نشر چشمه، چاپ بیست و هشتم: ۱۳۹۱.
- از ندارد تا دارا، تهران: نشر سهند-نشر آزران، ۱۳۷۵؛ اشاره، چاپ پنجم: ۱۳۸۹.
- آبشوران، (با نام لطیف تلخستانی)، تهران: شبگیر، ۱۳۵۴.
- آبشوران، (با نام لطیف تلخستانی)، تهران: جاویدان، ۱۳۵۵.
- آبشوران (دوازده قصه پیوسته): (متن کامل)، تهران: یارمحمد، ۱۳۵۸.
- آبشوران، تهران: کاروان، ۱۳۸۳.
- آبشوران، تهران: چشمه، چاپ بیست و هشتم: ۱۳۹۰.
- درشتی، تهران: نشر چشمه، ۱۳۷۳.
- درشتی (ویراست ۲)، تهران: نشر چشمه، ۱۳۷۷؛ چاپ چهارم: بهار ۱۳۸۵.
- شب آبستن است، سوند: کتاب ارزان، ۱۹۹۸م.
- همراه آهنگ‌های بابام، چاپ اول: تهران، شباهنگ، ۱۳۵۳.
- همراه آهنگ‌های بابام، چاپ دوازدهم: تبریز، خنیا، ۱۳۶۹.
- همراه آهنگ‌های بابام، چاپ هفدهم: تهران، چشمه، ۱۳۸۸.
- فصل نان، تهران: شباهنگ، ۲۵۳۷ = ۱۳۵۷].
- فصل نان، تهران: کاروان، ۱۳۸۳.
- فصل نان، چاپ هجدهم: تهران، چشمه، ۱۳۹۱.
- چهار کتاب: (از این ولایت، آبشوران، فصل نان، همراه آهنگ‌های بابام)، نویسندگان: نشر تاح، ۱۳۷۸.
- داستان‌های تازه داغ، کلن، ۱۳۸۴.
- ترجمه
- داستان‌های کوتاه از نویسندگان معاصر کرد، تهران: چشمه، ۱۳۸۴.
- ادبیات کودکان و نوجوانان
- روزنامه دیواری مدرسه ما، تهران: شبگیر، ۱۳۵۷.
- کی برمی‌گرددی داداش جان؟، کرمانشاه: یار محمد، ۱۳۵۷.
- آتش در کتابخانه بچه‌ها، تهران: نوباوه-یارمحمد، ۱۳۵۸.
- گل طلا و کلاش قرمز، تهران: شبگیر، ۱۳۵۷.
- ابر سیاه هزار چشم، تهران: شبگیر، ۱۳۵۷.

- رنگینه: قصه برای کودکان، تهران: انتشارات نگاه، ۱۳۵۳.
- قصه‌های آن سال‌ها: (ابر سیاه هزار چشم: گل طلا و کلاش قرمز...)، تهران: چشمه-کتاب و نوشته، ۱۳۸۴.
- کتاب کودکان ونوجوانان، تهران: نوباره، ۱۳۵۹.
- دیگر آثار
- کتاب بیستون، تهران: شباهنگ، ۱۳۵۷.
- چون و چرا (مقاله، نقد، گفتگو، سخنرانی)، تهران: اشاره، ۱۳۸۱.
- چون و چرا (مقاله، نقد، گفتگو، سخنرانی)، تهران: مروارید، ۱۳۸۸.
- داستان‌های محبوب من (۷ ج)، تهران: چشمه، ۱۳۸۰.
- دانه و پیمانه: مجموعه نقد و بررسی رمان و داستان کوتاه، تهران: نشر چشمه، ۱۳۹۰.
- فرهنگ افسانه‌های ایرانی (فرهنگ افسانه‌های مردم ایران)، تهران: آزان، ۱۳۷۷.
- فرهنگ افسانه‌های مردم ایران (۱۹ ج)، تهران: کتاب و فرهنگ، ۱۳۷۸.
- خاطرات صفرخان (سی و دو سال مقاومت در زندان‌های شاه)، گفتگوی علی‌اشرف درویشیان با صفر قهرمانیان، تهران: نشر چشمه، ۱۳۷۸؛ چاپ هفتم: ۱۳۹۰.
- افسانه‌ها و مثل‌های کردی: قصه‌ها و مثل‌ها، نمایش‌ها و بازی‌های عامیانه ایران (۲ ج در یک مجلد)، تهران: نشر چشمه، چاپ پنجم: ۱۳۸۶.
- جنگ بهروایت بچه‌ها: قصه، شعر، مقاله، تحقیق، نقد و بررسی؛ معرفی کتاب، تهران، بی تا، بی نا.
- جنگ بهروایت بچه‌ها: (قصه، شعر، مقاله، تحقیق، نقد و بررسی)؛ معرفی کتاب، تبریز: موعام، ۱۳۹۴.
- فرهنگ کردی کرمانشاهی: کردی - فارسی، تهران: نشر سهند، ۱۳۷۵.
- فرهنگ کردی کرمانشاهی: کردی - فارسی، تهران: آزان، ۱۳۸۲.
- مقالات، تهران: شباهنگ، ۱۳۵۷.
- نامه کانون نویسندگان ایران: ویژه احمد شاملو با همکاری کمیسیون فرهنگی (کانون نویسندگان ایران)، تهران: آگاه، ۱۳۸۱.
- صمد جاودنه شد، (بی‌جا): سازمان چاپ و نشر کتاب، انتشارات توپ، ۱۳۵۲.
- صمد جاودانه شد، تهران: شباهنگ، چاپ چهارم: ۱۳۵۶.
- یادمان صمد بهرنگی (گردآوری)، تهران: کتاب و فرهنگ، ۱۳۷۹.
- یادمان صمد بهرنگی (گردآوری)، ویراست دوم، تبریز: موعام، ۱۳۹۵.
- آثار منتشر نشده:
- عقاید و رسوم مردم کرمانشاه (پژوهش).
- همیشه مادر (رمان).
- *سخنرانی بهرام رحمانی در شب برزگداشت علی‌اشرف درویشان در استکهلم
- جمعه ۴ آبان ۱۳۹۷

لینک این سخنرانی:

[لجور « Blog Archive » سخنرانی بهرام رحمانی در شب برزگداشت علی اشرف درویشان \(lajvar.se\)](http://lajvar.se)

*بهرام رحمانی - علی اشرف درویشان: «من سر سفره خون نمی‌نشینم!»

لینک این مقاله:

[بهرام رحمانی - علی اشرف درویشان: «من سر سفره خون نمی‌نشینم» Aleborzma's Blog](http://Aleborzma's Blog)
(wordpress.com)